

Allmänna bestämmelser om obligatoriska och frivilliga märken

Obligatoriska märkningar på det icke-harmoniserade området

EU

Vad gäller EU:s regelverk måste man alltid fråga sig om ett märkningskrav kan utgöra ett handelshinder. Då tittar man på allmänna reglerna om fri rörlighet av varor (Artiklarna 34 och 36 i EUF-fördraget). Ett hinder kan t.ex. uppkomma om det är svårare för utländska produkter att uppfylla de villkor som ställs för att få märkas.

Därefter får man göra en bedömning om åtgärden kan rättfärdigas. En åtgärd kan, enligt EUF-fördraget, tillåtas om det finns objektiva grunder och om det är proportionerligt.

Förslaget måste anmälas i enlighet med direktivet 98/34/EG om ett informationsförfarande beträffande tekniska standarder och föreskrifter till EU-kommissionen innan det kan träda i kraft.

INTERNATIONELLT

De avtal som är centrala när man diskuterar märkningsbestämmelser i global dimension är Världshandelsorganisationens (WTO:s) GATT-, TBT -och SPS-avtal.

GATT som är det äldsta av avtalen i WTO-regelverket, är horisontellt till sin natur och omfattar all handel med varor. Övriga WTO-avtal utgör i de flesta fall fördjupningar och preciseringar av enskilda GATT-klausuler. Relationen mellan GATT och de olika specialavtalen regleras av The General interpretative note till Bilaga 1A i WTO-avtalet. Denna klausul föreskriver att, i händelse av konflikt mellan ett villkor i GATT och ett villkor i ett annat multilateralt avtal om handel med varor, ska det sistnämnda gälla. Detta till trots kvarstår dock oklarheter om tillämpningen av denna klausul, vilket tyder på att relationen mellan GATT och specialavtalen måste avgöras från fall till fall och baseras på omständigheterna i respektive tvist.

1. **Märkning** Ovanstående innebär att i de flesta fall som rör märkningskrav ska dessa -om de inte uttryckligen faller under definitionen av sanitära eller fytosanitära åtgärder enligt SPSavtalet – i första hand prövas mot TBT-avtalet.

TBT-avtalet anger märkning som en i raden av flera åtgärder vilka täcks in av båda begreppen teknisk föreskrift respektive standard, enligt definitionerna i bilaga 1 till avtalet. Bestämmelserna om tekniska föreskrifter finns i Artikel 2 – 3. Märkning ingår också under bestämmelserna om förfaranden av bedömning av överensstämmelse (certifiering) enligt Artikel 5.1.

Beroende av hur ett märkningskrav är formulerat måste man bedöma om ett krav kan betraktas som en obligatorisk märkning i TBT-avtalets mening.

2. **TBT-avtalets grunder** TBT-avtalet gör en åtskillnad mellan, å ena sidan, tvingande ”tekniska föreskrifter” och, å andra sidan, frivilliga ”standarder”. Avtalet innehåller inga specialregler om märkning. Avtalets definition av teknisk föreskrift:

Document which lays down product characteristics or their related processes and production methods, including the applicable administrative provisions, with which compliance is mandatory. It may also include or deal exclusively with terminology, symbols, packaging, marking or labelling requirements as they apply to a product, process or production method.

Beroende på hur ett märkningskrav är formulerat får man bedöma om kravet kan berättigas med s.k. legitima syften (t.ex. miljön).

Enligt grunderna i avtalet får tekniska föreskrifter inte innebära att importerade varor behandlas mindre gynnsamt än inhemska varor av samma slag och diskriminering får inte heller finnas för varor av samma slag med ursprung i olika länder (Artikel 2.1). Dessa villkor återspeglar den s.k. icke-diskrimineringsprincipen i GATT.

TBT-avtalet anger vidare att medlemmar skall garantera att tekniska föreskrifter inte utarbetas, fastställs eller tillämpas med avsikt eller med verkan att skapa onödiga hinder för internationell handel (Artikel 2.2). För att en teknisk föreskrift ska vara förenlig med avtalet, gäller att i allt väsentligt kunna redovisa (se Artikel 2.5) samma principer om proportionalitet som enligt EU-regelverket när det gäller dess ändamålsenlighet och nödvändighet ("not be more trade-restrictive than necessary to fulfil a legitimate objective" enligt Artikel 2.2). Vidare finns i avtalet bl.a. bestämmelser om användande av internationella standarder (Artikel 2.4) och om att godta andra medlemmars tekniska föreskrifter som likvärdiga (Artikel 2.7).

3. **Notifiering av förslag till tekniska föreskrifter** Bestämmelserna om notifiering, upplysningar och samråd i TBT-avtalets Artikel 2.9 kan också bli aktuella för förslag till tekniska föreskrifter.

FRIVILLIGA MÄRKNINGAR

I princip omfattas inte privaträttsliga märkningssystem av EU:s fria rörlighetsregler. Artiklarna 34-36 EUF om fri rörlighet för varor gäller endast för statliga åtgärder. Därmed skulle rent privaträttsligt agerande falla utanför förbuden om import och exportrestriktioner i EUF-fördraget.

EU-rätten kan dock i vissa fall omfatta privaträttsligt agerande om: [1] ett privaträttsligt organ har sådana kopplingar till staten att det i EU-rättslig bemärkelse anses vara ett offentligt organ. Det kan t.ex. vara fallet om ett märkningsorgan delvis finansieras genom offentliga medel eller om staten ställer villkor på ett sådant organ som just rör märkningen av produkterna; [2] och/eller

medlemsstaten inte vidtar åtgärder för att motverka den handelshindrande effekt som ett privaträttsligt organ kan orsaka genom sina åtgärder. [3]

I dessa situationer bör märkningssystemet beakta reglerna om fri rörlighet för varor. Innebörden av reglerna är att alla åtgärder som inskränker den fria rörligheten för varor är förbjudna, om de inte kan motiveras av objektiva skäl och är proportionerliga. Med inskränkningar avses bland annat diskriminerande villkor som ska uppfyllas för att få märka produkter, exempelvis krav på att produkten tillverkas lokalt. Sådana villkor kan i och för sig motiveras med hänsyn till vissa miljöskydds-syften.

Med undantag för de två situationer som beskrivs ovan där statens agerande påverkar utformningen av ett märkningssystem kan ett rent frivilligt system som anordnas av ett privaträttsligt organ inte strida mot fria rörlighetsregler i EUF-fördraget. Det kan dock inte uteslutas att andra EU-regler, bl.a. förbudet mot konkurrensbegränsande åtgärder (artiklarna 101 och 102 EUF) skulle vara tillämpliga på ett sådant system.

[1] Kommerskollegiums yttrande "System för frivillig märkning och den inre marknaden", dnr. 100-418-2003 (28 november 2003), s.4-5.

[2] Se bl.a. mål C-325/00 Kommissionen mot Tyskland.

[3] Se bl.a. mål C-265/95 Kommissionen mot Frankrike och mål C-112/00 Schmidberger.

